

1 Pitorurini

Wasina pakich kamanchinllpa yuwaa Pitorurini ichtaru yandarangu anootsi

Yuwapur Isus yusur kanindap waptam kanapurangu, anpur Pitorurinsha kapung xiyrangiya Isusoom kuku. Tputsee zapan tayaspatarangiya. Mang, Romaptam naatarangiya, itaru izuuru yasareezini. Mishat, Romash tsiparangiya mang atanaya. Yuwapur Romshuch presidenti Isuschichee zapan tupcharangu, anpur Pitorurineestam pacharangana mang atanaya.

Yuwapur Pitor yandarangu anpur Isuschichee kapung kiyung kachiyrangana. Pseertarusin taarananaya. Maachee kapung pishtarangana. Pitorsha tputsingaz mang' mantsaku, kirakaa yandarangiya tuwizpurtamaama. Apanll siyaa ksumish chinakiya. Apanll siyaa waama tiptsireem inarangiya; siy Apanlltisha wipis, ashiryurutamari Apanllush kis taatssa. Ashiry anoori chinayarus, Isusoo tachitamaam sambaytarintspa, tárangiya Pitorurini Isuschicheetsi.

Ashiriya, na yuwaa kamanirangu anoo kamanchinllpa:

- A. 1.1-2: ¿Tamarimsa, Isuschichis?
- B. 1.3-12: Apanll iyaa ksumish chinaku, iyaam taarasheemani kaneesich panarangiya. Ashiry iysha tsipaktaatani, urutamari Apanllush tachiniya. Ashiry anumun shambatangtsa. Kiyungtaa kachiykus, ashiritaa sambaytarintspa.
- C. 1.13—5.11: Isusoo kuk mangoonarangsa; ashiriya, tuminungtsa.
 - 1.13—2.3: Apanll yutarit chinakeeja; ashiry siyaa shingtamsa: wanasireetsimari chinangtsa.
 - 2.4-10: Apanllsha iyaa waama tiptsireem inarangiya. Ashiry Apanllimunari mangis tatungtsa; nllitaritaa chinarintspa.
 - 2.11-12: Natumasa tunarpazis ashirus tsapurunasush taaksa. Ashiriya, wanasiri taakus, tputs siyaa yutaritam inamaam pinasachpasinaya.
 - 2.13-17: Mishat, kurakawaa kuk payungtsa.
 - 2.18-25: M'chachis taakinaareesa, paturunareetsis kuk payungtsa.
 - 3.1-7: Siy kizis, zaranlleetsis kuk payungtsa. Mishat, kamuzis izanlleetsis chinangtamsa.
 - 3.8-22: Saanpatatis chinangtsa. Mishat, tunareetstaa istangtsa. Isusumand kuk siyaa kiyung yachaku, sambaytarintspa; Isus yutaritshishi nduntaa payurangu, ashiritaa iyamand kapung kiyung kachiyrangiya. Ashiry siyaa Isus ashiritam shingtsa.
- D. 4.1-11: Ashiry siyaa Apanlleetsimari kuk payumaam chinangtsa, watam Isus musápa kuschuwa.
 - 4.12-19: Natumasinaa kiyung kachiykus, Isusoo ksarintspa, watam siyaa izuuru tapachindachuwa.
 - 5.1-11: Siy wachinis, wanasiri tputsee istangtsa. Mishat, siy nlluris wachinaa kuk mazinangtsa. Ichingurus mangiptis taangtsa: yashing' siyaa kaseeyantspa.
- D. 5.12-13: Siyaam pakchim yandarangtana mangeetsis p'tsimaama. Nishuch tputs siyaa chinakanaya.

Pitorurini tárangiya.

Yuw Pitorurini Isuschicheem ichtaru yandarangu anu

Nuw Pitori siyaam kirakaa Isuschichpatatini yandakina

1 ¹¿Tamarimsa; zuwaa, taaris? Nuw siyaa chinakina.

Nuw suri Pitortana; Isustana wipunashi. Isus nuwaa kamanimapaneem wayarangiya. Ashiriya, siyaa chinaku-

ri, kirakaa yandakina. Natumasamta pseertarus taaksa tputsush watsapunu; Isusoom wamin masaru tsapurunasush taaksa. Ashpatamtis tsap Póndosh taaksa. Ashpatamtis Gálatasash tsap taaksa. Kápatosash tsap taaktamsa. Ásiyash tsap taaktamsa. Bitíniyush tsap taaktamsa. Ashpis tsap ztarus taaksa. Itaru,

ichingurus Apanllee chinaksa. ²Apanll uru sirútamasi siyaa yasarangiya. Siyaa yasayaru, nuwaa mangoonpana átu ipusarangiya. Siyaa ipuseeru tapa-chindarangiya. Sheeru, Apanll siyaa tapachindayaru, Waanaatsi Wani siyash pshtarangiya. Na anurisha Apanllimun Wani Isusoo kuk mangoonaksa; Isusoo kuk payuksa. Isusumuntam ursiri uru yutaritshishireetsis tachingaksa. Ashiriya, urutari Apanll siyaa istachiya. Mangeetsis mapiym panachintsa. Anoo urutari chinangtsa. Mangeetsis p'tseerus chinangtsa, nuw siyaa atashina.

**Apanll Isusumun iyaama taarashée
urutamashi panayanlliya, ashiri kiyung
kachiykitaatis mangis Isusumun
shambatangtsa, atina siyaatsi**

³Apanll na iyaam taarashish kaneeschi panarangiya. Ashiriya, anumand Apanllee wappari atiniya. Apanll iyaa ashirangiya, iy kurakarini Isus wapani. Iyaa ksumish chinayaru, nayaniku, Waanaatsee Wip nish tsapurunasush zanganirangiya. Wipsha tsiparangitaa; itaru Apanll wipaa ituyumarangiya. ¿Ndunnaari ashirangu tamari iyaa tapa-chindach? Itaru, iyaa tapachindarangiya. Ashiri iysha tsipaktaateeniya ashiru, urutamamit taachiniya. Apanllush watsapun taachiniya. ⁴Anush, Apanllish watsapun, kucharimashi wanindaja. Yutaritamash anush wanindamtaja; wanasirimshinand taatariya. Anush yutaritshish pshtumaam wanindaja. Siyaa anush kuskachus, Apanllsha yuwaa nda kuchataru anumashée siyaam panachiya. Na wand panamaam siyaam kutakiya.

⁵Nish tsapurunasush taakus, Apanllimun mangis tatuksa. Ashiriya, waana Apanll siyaa izuuru ksutkiya. Isussha yusur kuskachu, Apanll izuuru yutaritshishée kapeetchiya; wamarisha kashichiya. ⁶Anoo siy yasaktischa, anumun mangishis chinachintar ashkus, kis

shambatangtsa. Natumasa Isusumand kuk siyaa tputs kiyungu yachaktaa, minshuchtam tputs kiyungu yachaktaa ashkanaya. Kapung kiyung kachiyaaksa. Itaru, nda ngutis kiyung kachiyaaksa. ⁷Apanll siyaa ksumish chinaku, Tputsiri nuwaa izuuru mangoonachpa átu, siyaam natumasam kiyung kachiyaamaam wayakiya. Napa; ¿oro tama-tareezich? Tsarunarini kapeetamaam sumasush ipusamaam wayatarich, ashikpaz ashkiya mangeetsis. ^aOrsha pastakchitaa, itaru siy urutamari taatssa. Aranginashaparee wanasirimshiri taachpa átu, Apanll siyaa ashkiya. Ashiriya, kiyung kachiykitaatis sambaytarintspa, Apanllimun mangis tatungtsa. Isussha yusur kuskachu, siyaa yasakchu, Nuwamun mang' kapung taturangsa, kiyung kachiyarangaatais, tákchu, siyaa kis napchiya. Siyaa wanasiri tsiyatchiya. Urutamari Isuspat kis ipunatssa.

⁸Siy Isusoo patareezis. Itaru, nduntaa parangus, Isusungaz kapung chinaksa. Nduntaa na in zari patarus mangoonaksa. Kis Isusumun shambataksa. Mangooz mapiymmash payuksa. ¿Tamareeja tputs ashka? Anoo, yasareezini. Itaru, Isusumun mangich tat kuch, mangich shambatachchi, ⁹watam Isusoo mangoonkus, izuuru Apanll siyaa tapachindachuwa.

¹⁰Iy zuwanllee, Apanllee kuk mangoonkiniya. Itaru, sirútamasa nduma Isus kuschu, tputs kaapa nda yasarangana Isusootsi kuku. Zitamin Apanllee kuk kamanimapanirini yasamana yasarangana, itaru nda izuuru yasarangana. ¹¹Isus Waanaatsi Wani kamanimapanishu pshtayaru mangoop'tseerangiya. Kamanimapanisha tputsee wasina kamanirangiya yuwaa Isus ashchu anootsi. Tapachindampan tputs kuschiya; tárangana. Kuskachu kiyung kachiyachparee. Kiyung kachiyeerta, tsipayarita, Apanll yusur ituyumachiya. Kurakaam wamaripa kinakchu, uru

^a 1.7 Malakiyasa 3.3 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta.

wamari kasiru taachiya, kamanimapanirini wasina kamanku, tárangana Isusootsi. Mishat, tárangitamsina, ¿Apanll cha-kaatseeja tapachindampani át? Kusachpa; pangasani. ¿Ashinooja kusacha? kanimapan, tárangitaatssin, nda parangana Isusootsi. ¹² Apanll wasundurur, zuwanllee, anoo mangoongasani atitamta. Itaru, Apanllsha kanimapanee mangoo p'tseerangu, Nda musásiri kuschiya; tárangiya. Zapish nlluranureetsis istamaam kuschiya, Apanll, tárangiya kanimapaneeetsi. Ashiriya, yasarangusin pakchim mangoonarangana. Sheeru, zapishsha; yuwash zari waritaru anush, Isussha kusarangiya. Kuseeru, tputsee tayapstaramchiya. Sheeru, Apanllsha Waanaatsi Wani tputsush pshtayaru, uwshtisin tayapstampaneem kinayarusin, siyaa tayapstat tayapstat ashirangana. Ashirangsin, tayapstarangusin, siyaa Isusoo kuk mangoonarangsa.

Ashiri yuwaa Apanll iyaa tapachindarangu anoo kamaneena.

**Ashiriya, nuw siyaa táchintspa;
Apanlleetsimari chinayarus,
tsasari tángtsa**

¹³ Apanlleetsimari chinangtsa, watam mangoonaksawa. Yutarit chinarintspa; ksangtsa. Isus yusur kusachpa. Kuskachu iyaa kapung chinaku, kis ipunachchi, mangishis chinayarus tángtsa. ¹⁴ Siy Apanlltisha wipis. Ashiri Apanllee kuk payungtsa; kpitintspa. Sirú Apanllee kuk ndatuma mazinachus, zapan mantsir chinarangsa. Yutaritshishee mangishis chinachintar ashirangus, kapung yutarit taarangsa. Itaru, anoo na ksangtsa. ¹⁵ Apanll siyaa ipuseeru, Tchitangandama, tárangiya siyaatsi. Ashiriya, Apanlleetsimari kuk chinachinaw shingtsa. Apanll wanasirimsheetsimari chinakiya; ashiri siyaa wanasirimsheetsimari chinangtamtsa. ¹⁶ Apanll kuk atuwa;

Nuw itsinsampantana. Nuwamari wanasiriri taakina; nda mantsir

chinamaam yasarina. Siyaa ichingurus nuwaa kuki payungtsa; wanasiritaangtsa;^b

átcha Apanlli. Ashiri siyaa shingtsa.

¹⁷ Apanllpat tsiyatkus ¿ndusha Apaa átis? Itaru, ngutis, Apaa, atinaareesa, Apanllee kuk nda payukus, siyaa Apanll wanichiya. Ashiriya, nish taakus, Apanllee punimaam waritakiya, watam Apanll tputsush mang', yuwaa chinaku anoo izuuru natstakuwa. Natstayaru wanichiya. ¹⁸ Nllurtamasis zitaminarinis siyaa yutaritshishee zapan tayapstarangana. Itaru, Apanll siyaa tapachindayaru, ichinguru tachingarangiya. Nda kurikpata tapachindarangiya. ¿Antaati kurikpat tapachindak? ¿Orpatazuwa? ndambaree. ¹⁹ Itaru, Waana Wip yasinamun tsiparangu, ursirsha kushindarangu: anumun siyaa Apanll tapachindarangiya Wipamunu ursiri. Opeeja karupan wanasirimshee ichinguru kishirangiya. Waana yutaritshishee nduntaa, Isus yutaritshishimand tsiparangiya. Yutaritshishee izuuru tachingarangiya.

²⁰ Apanll sirútamasa, ndatuma tsapurunasee tinchu, mangush chinaku, uru wasina yasayaru, Ipareetsi tsapurunasush zanganichparina tputsee tapachindamaama; táyaru, wipaa ipusarangiya. Ashiri zari yuwash waritaru anush shiyaa istamaam Isus kusarangiya. ²¹ Na siy Isusumun kuk Apanllee mangoonaksaa. Apanlli Wip tsiparangitaa, Apanllsha wipaa ituyumarangu. Sheeru, Nuwash kusangi. Kayunu yutaritshishee izuuru kapeetpani; tárangiya wipaatsi. Ashiri anumun siyaa Apanllee mangoonaksaa; Apanllee chinaksa, watam wamari kasiruwa.

²² Ashiri mangiptis taangtsa; Apanllee kuk payungtsa. Sirú Apanllee kuk mazarangus, Mangeetsi yarangandama, Apaa, tárangus, Apanllsha izuuru yararangiya. Ashiri natsha saanpata itsinsarus chinangtsa. K'kiptis iwazirita: Tputsee chinaktana, tárintspa. Izuuru

^b 1.16 Nishuri yuwartatam Apanll kamachtamarini 19.2 átu atitamta.

tputsee mangiptartis chinakus, istangtsa. ²³Chiy tputsich nish tsapurunasush nllurtakuch uru tsipakchi. Watam chiy tputschiwa. Itaru, siya Apanllimun kuk yusur kaneeschi nllurtaranga. Ashiri siy na Apanlltisha wipis. Urutamari Apanllush taatssa. Apanll kuk kizpurcha zuwanlle, Apanll kuk pastacheeja; ndambaree. ²⁴Watam waana atuwa;

Tputs ichingarusin chirichir tamapari ashiru taakanaya.

Wanuts chap ashiru musásimashcha.

Chirichirsha mawirutaraa sheeru, chapsha kuruschiya.^c

Kizpuritaa taaksin, ashiritaa chirichir tamaparee ashiru nda kizpur taakanaya.

²⁵Itaru, Apanll kuk urutamari taachiya.

Uw kuk ayamtaatiya pastacheeja, ndambaree,^d

átcha Apanlli.^e Ashiriya, yuwaa siy Isusoo mazinrangis an Apanlltanda kuku. Ashirucha, mazinayarus, izuuru mangoonangsa, nuw siyaa atashina.

2 ¹Ashiriya, zuwanlle, saanpata izuurrampatari chinakus, ngutis tputsee ngichintspa; tputsee tamapingarintspa. Itsinsarus tsiyatangtsa. Tputsee yutaritam ínarintspa. Siy Apanlltisha wipis, ashiri Apanlleetsimari kuk chinangtsa.

²Napa nllur nllurtaku, mimirimunari kchitakiya. Mimireetsimari chinachinaw ashikiya. Ashiri siya Apanllingaz shingtamtsa. Apanllingaziri kuk mangoonamaam chinangtsa. Ashkus kapung mangoonatssa; kizpur Apanllimun taatssa. ³Apanll siyaa kapung chinaku uru istakiya. ¿Wanip siyaa istaranga?^a

⁴Apanll Isusoo iyaam tapachindampaneem ínarangu, iyaatssha waama tiptsiri ínarangitamta. Apaz tputs pangupi átu, ¿ichtarima patuzinazee ndusha mbam

pashucheeru, kasak? Ashirangitamta, Apanll Isusoo patuzinazpaz ashiru wayayaru, kasarangiya. Tputs Isusoo natsarangitaatssin, pacharangitaatssin, Apanll wipaa ksumish chinaku, iyaam tapachindampaneem urutamari wayarangiya. ⁵Iyaatstam urutamari taamaam wayarangitamta.

Apanllsha iyaam wayakchu tárangiya; Nuwamun yaramapanis taangtsa. Mangeetsis yareerus, na itsinsarus taangtsa. Tputseem nuwapat tsiyatangtsa. Iparee wamin tputsee istangtsa átcha Apanlli iyaatsi. Amb ashkus Apanll siyaa kis chinachiya. ⁶Sírutamasa Apanll Waanaatsi Wip kamanku, tárangiya;

Nuwsha Ipareetsi patuzinazpaz ashiru mbam pashucheeruri, urutamari tapachindampaneem kasachima Siyonash tsapu. Nuwaana Ipareetsi tapachindampaneem ipuseena. Ipareetsi ksumish chinakina. Tputssha Iparimuni mang' tatkusin, nda mangu-tari mangoonchillinaya. Nuw izuuru tapachindachima,

Apanll kamanku, tárangiya. ⁷Ashiriya, na in Apanll, tárangu anuritam payurangu, Isusoo zanganirangiya. Ashiri siya Isusoo kizpur chinaksa, watam mangoonaksawa. Itaru, iyashchi tputs, Utaáshuch tayapstampan tputs Isusoo kapung ngatkanaya. Apanll kuk anoostam kamankitamta;

Panguspan tputs panguksin, patumbchee wanasiriwaatstaa yaksin, itaru; Annaa wanasireeja, tárangusin, kapeetaranganaya.

Ashiritaa, Apanllsha patumbchee ipuseeru, zurampatari wanasir wayarangiya.

Natunaa kizpur wanasiri pashuchima.^b

Tputs: An patuzinazee watsta kapeeteeni, táchapsinaya. Atitaatssin, nuwsha

^c 1.24 Salmo 37.2 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta. ^d 1.25 Nishuri yuwartatam Isáysa 40.8 átu atitamta. ^e 1.24-25 Isáysa 40.6-8 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta. ^a 2.3 Salmo 34.8 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta. ^b 2.7 Nishuri yuwartatam Salmo 118.22 átu atitamta.

mbam pashucheeruri kasachima. Kapee-
tamaam wanindaja; ácha Apanlli. Ipa-
rimariti urutamari tapachindampaneem
taachiya; Apanll yandamarini, tárangi-
ya. ⁸Minootssha atitamta;

Apanllimun xarakchus, izuuru
pantaksa.

Patumbchimunpaz ashiru xarakus,
yapeeja kamungchinllina?

átcha Apanlli kuku. Ashiri tputs Isusoo
ngatkinaariya, kamungumaam nduncha,
watam Isussumari kamungamaam taa-
ruwa. Apanll sirútama anoo yasarangu,
Ngatachpasinaya, tárangu. Istamaam
wanindaja, tárangiya. ⁹Itaru, Apanll
siyaa ipusarangu, apanllpaniri taaksa.^c
Apanlltisha tiptsiris.^d Kizpur Apanllee
chinaksa. Sirútama Apanllee kuk nda
mangoonarangus, tapish taaranga. Na
siy Apanllee mangoonkus, 'sinish taak-
sa. Apanll mangeetsis tuwasineekpaz
ashirangiya. Ashiri Apanllee kuk kama-
nintangar shingtsa.

¹⁰Sirútama tunar ashirus taaranga.
Itaru, natsha Apanllis tiptsiris taaksa.
Sirú Apanll siyashchee niyrarangiya.
Itaru, natsha Apanll siyaa tapachindara-
ngiya. Ashiri mangis kis Apanllpat ipu-
naksa, na watam Apanlltis tiptsirsawa.

**Zuwanllee, minootssha siyaa
Isuschichpatatini táchintspa;
na mazinangtsa**

¹¹Arap masaru taakis anootsis nuw
siyaa waneekina. Ichinguru yutaritshi-
shee ksangtsa. Támararintspa. Natuma-
sam tunarpazis ashirus tsapurunasush
taaksa. Yashing' ksirundama átus,
mangiptis taangtsa. Yutaritshishee
mangishis chinachintar shirintspa.
Watsta tángtsa. Waratakpazis ashirus
Yashingoo ksingtsa. ¹²Yap tsap taakis
amb wanasiriri taangtsa. Wanasiriri
taakinaareesa, tputs siyaa yutaritam ína-
maam zandkitaatssin, pinasachpasinaya.
Siyaa wanasiriri taakinaaris, tputsee

istakus, tpozachpasa. Siyaa yasakchu-
sin, Apanllee mangoonachpasinaya.
Ashiri Isussha yusur kuskachu, mang'
shambatchitampasinaya.

¹³Ashiriya, tputs kurakaam ínara-
ngusin, siyaa kurakaa kuk payungtsa.
Watam Apanll shingtsa, táranguwa. Pre-
sidentee kuk payungtsa, watam wamari
kasiru taakuwa. ¹⁴Gobernadoroo kuk
payungtamtsa, watam President Gober-
nadoroo tputseem ksutamapaneem waya-
ranguwá. Tputsee ksutangcha. Tputs
yutarit taakinaariya ashiru shiysha
waneengcha. Tputs wanasir taakinaariya
ashiru shiysha tputsee wanasiri istang-
cha; kamachtaku táyaru, tputseem napa-
mapaneem zangankiya. ¹⁵Ashiri Apanll
anoo kamachtaku: Payungtsa, ácha.
Uru kurakaa kuk payukinaareesa, tputs
siyaa yutaritam ínamaam pinasakanaya.
Anoom Apanll: Kurakaa kuk payungtsa,
tárangiya. Ashiri wanasiri taakus, tputs
ashimaa pakchusin, kapung pazichpasi-
naya. Zamachpasinaya. ¹⁶Ashiri Apanll
tiptsiri ashirus taangtsa. Itaru, Presi-
dentee kamachtamarinee niyrintspa.
Apanllchichtana. Apanllee kuk payukta-
na, atitaatis, itaru Presidentee kuk nda
payukus, ngatkus, ngutaritis ngichiksa.
Ashiri Presidentee kuk mbizarintspa;
payungtsa, nuw siyaa atashina.

¹⁷Mishat, tputsee ichinguru chinakus,
wanasiri tsiyatangtsa. Saanpatatis itsin-
sarus chinangtsa. Istangtsa. Apanllish
itsinsarus tchitangtsa. Nuw yutarit taa-
kinaareena, Apanll nuwaa wanichpari
átus, itsinsarus Apanllush tchitangtsa,
nuw shiyaa atashina.

**Ashiri na pakich m'chachoomis
wanichintspa**

¹⁸Yuw tputs siyaa tupatangaku anoo
kuk payungtsa. Yámintspa. Siyaa china-
ku, siyaa tuminungtsa. Siyaa natsaktaa,
ashtaa tuminungtsa. ¹⁹Kukoo tuminkus,
Apanll siyaa yasaku istachiya. Tupatta-

^c 2.9 Tashitungarangu 19.5-6 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta.

^d 2.9 Tayusima 4.20; 7.6 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta.

ngaku ansha siyaa mangu nambkitaa, pzkooktaa, ashtaa itamsangtsa; tsiyantarintspa. Apanlee chinangtsa. Mapiyngtsa, watam Apanll siyaa napkuwa; yasa-kuwa. ²⁰ Itaru, nda tuminkus, nda kitsis mazinakus, ¿tamaree Apanll anoo kis napach? Shinambkachu, pzkookchu, tanurintspa, watam saantari nda tuminurang-sawa. Itaru, kukoo tuminungtsa. Ashkinaareesa, Apanll siyaa istachiya. Wanasi-ritaa patatkus, ashiritaa shiyaa pzkooku, ashiritaa misarus taangtsa. Itamsakinaareesa, wand Apanlee chinakinaareesa, anoo Apanll kis napkiya. ²¹ Kiyung kachiykinaareesa, Isusumun mangis tatungtsa. Isus iyaam tapachindamaam kiyungutam kachiyarangiya. Ashiriya, anoo chinayarus, Isusumun mangis tatungtsa. ²² Napa; Isus itsinsaru taarangu, nda minamtiyam yutarit tsiyatarangiya. ^{e 23} Tputs Isusoo natsarangitaa, mantsiritaa tsiyatarangusin, Isussha yamarangeeja. Tputssha Isusoo kiyung yacharangitaa, pzkoorangitaa, nitaati Isussha: Nuwshapa, táran-geeja; zamazamaw ashirangiya. Apanll nuwaa chinakiya. Nuwaa istachiya; átu, nda tsiyatarangiya. Ashiri siya ambtam shingtamtsa. ²⁴ Isus yasinamun tstsammun tsipayaru, yutaritshishirineemani izuuru tachingamaam ashirangiya. Iyaa tapachindarangiya Apanlee itsinsaru tachitamaama. Isus kiyung kachiyarangu, tsiparangu, anumun iyaa Apanll mangeetsini yararangiya. ^f Iysha tsiparangepazini ashirangtamaniya yutaritshishireemani nda yusur chinamaama. ²⁵ Siy sirú opeeja mangsharit tamapari ashirus uru piyari masatarangsa. ^g Itaru, na kis tachitaksa. Apanll siyaa ksutkiya. Isus tamarangpari ashiritamtsis taangtsa, nuw siyaa atashina.

Ashiri na kizamsthis pakich wanichintspa

3 ¹ Ashiri siya kizis, zaranlleetsis kuk payungtsa. Zaranllis Isusoo nduntaa mangoonku, ashtaa kukoo

payungtsa. Kizis wanasiri Isusoo kuk payukinaareesa, zaranllis mangoonchitampasinaya. Isusoo kuk nduntaa tsiyatkus ashtaa mangoonchitampasinaya.

² ¿Tamarima izanlli Apanlee chinaku ashka? ¿Wanasiri taaka uwa; wanasiri tsiyatkuwa? táchapsinaya. ³ Mishat, saanaatsi yaramaam kapung chinarintspa. K'tunireemis, maxeemis wanasirimshingaz anungazimari támararintspa. Yarangashingaztam kapung támararintspa.

⁴ Itaru, Apanlee chinakus mangis mapiyurus taangtsa. Zaranlleetsis chinangtsa; kukoo payungtsa; tsiyantarintspa. Kiz ashku anoo Apanll kizpur chinakiya.

⁵ Sirútamasa kiz Apanlee mangoonarangsin, wazaranlleestam kuk payurangana. ⁶ Mang Sararini, Apramarin wizanll mang ashirangiya; wazaranlee kuk payurangiya. Ksutataw ashirangiya. Siya ashkachus, Sararini tamarangpari siya ashtachtamsa. Zaranllis nduntaatiya Apanlee mangoonku, punikus ksarintspa. Ashiriya, zaranlleetsis kuk payungtsa tina.

Na kamuzaamshtis pakich wanichintspa

⁷ Kamuzis izanlleetsis chinangtamtsa. Kiyung yacharintspa. Chinangtsa; istangtsa. Apanll kizaa tinarangu, wanuts tsipas tinarangiya. Ashkitaa, Apanll kizaatstam kamuzaatstam ichinguru tatsamooru chinakiya. Tatsamooru tapachindakiya. Izanlleetsis nda chinakus, nda istakus, ¿tamaree Apanllpat kis ipunchis? pinasaksa. Apanllpat tsiyatkus, nda kis tsiyataktsa. Ashiri izanlleetsis chinangtsa tina.

Mishat, táchintspa; nish masarus taakus, wanasiriri taangtsa tina

⁸ Ichingurus saanpatatis minamari mangoos chinangtsa. Isusumun zuwanlleemis ínarangus, tunareetstaa zuwanllpatapsis ashirus chinangtsa. Saanaatstamari istamaam chinarintspa.

^{e 2.22} Isáyasa 53.9 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta. ^{f 2.24} Isáyasa 53.5 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta. ^{g 2.25} Isáyasa 53.6 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta.

Itaru, tunareetstaa zuwanlleetsis tama-
pari ashirus istangtsa.

⁹Tputs siyaa natsaktaa, ashiritaa
siyamari chinangtsa. Natsarintspa.
Siyaa yutaritam ínaktaa, siyaa yutarit
tsiyatintspa. Isus iyaa anoo kamachtara-
ngiya; Kundareetstaatis chinangtsa,
táranguwa. Ashirucha, ashkinaareesa,
ashiru, Apanll siyaa kizpur chinach-
tamtiya. ¹⁰Watam sirútamasa Apanllee
kamanipanirini kuk atuwa;

Siy zapan masach mapiyurus taa-
maam zandkinaareesa,
Ashiri nda mantsir tsiyatamaam saa-
naatsis wanasir ksutangtsa.

Ngutis tputsee tamasingarus
ngichintspa.

¹¹Yutaritshishee kasayarus, wanasir
chinangtsa.

Mangis kis taamaam taarashish
wanasirmsheetsimari
chinangtsa.

¹²Ashiriya, siyaa mangis kis taapi
atinaareesa,

Apanllee chinangtsa, nuw siyaa
atina.

Yuw tputs Apanllee chinakana,
anoo Apanllsha urutamari
ksutkiya.

Yuwaa mashkana anoo Apanll uru
mazinakiya.

Itaru, yuw tputs yutaritshishee-
tsimari chinaku, anoo nduntam
Apanll istakiya,^a

tárangiya zitamina Apanllee kuku
kamanimapani. ¹³Ashirucha, Apanllee
izuuru tachitkus, tputs siyaa yutaritam
ínamaam pinasakana. ¹⁴Isusumand kuk
siyaa natsaktaatssin, Apanll anoo yasaki-
ya. Siyaa kis napku, istachiya. Ashiri-
ya, tputs siyaa natsaktaa, punirintspa.
¹⁵Isusumun wandari mangis tatungtsa;
kukoo payungtsa. Ashkus, tputssha
siyaa tamundakchu, ¿Mayaama Isusoo
mangoonaksa? tákchu, itsinsarus kama-

ningtsa; Isus iyaa tapachindampancha
tángtsa. Isusush urutamari taachinipa
tángtsa.^b Itaru, kamankachus, tsiya-
nuspat tsiyatintspa. Apinlliri wanasiri
kamaningtsa. ¹⁶Ashkachus, ndusha
Apanllee paziksa. Mishat, tputs siyaa
Isusumand kuk yutaritam ínaktaa, siyaa
wanasiri taakus, wanasiri tsiyatkus,
pazichpasinaya. ¹⁷Itaru, tputs yutaritshi-
shee chinaku, anumand kiyung kachiy-
kinaariya, ¿chak anoo nayanich? naya-
nimaam wanindaja; waani yachchiya.
Itaru, Apanllimun kiyung kachiykuch,
Apanll kapung istachiya. Ashkitaatiya,
wanasiriri taangtsa; sambaytarintspa.

¹⁸Napa Isus ashirangtamta. Kiyungu-
tam kachiyarangiya. Itaru, nda waana-
manda yutaritshishi kiyung kachiyara-
ngiya. Isus yutaritshishirini nduncha.

Itaru, iyaam yutaritshishpaneemani
kiyung kachiyeeru tsiparangiya. Iyaam
waparip machimaam tsiparangiya.

Wanuts tsiparangitaa, wansha nda tsipa-
rangiya. Ashiri siyaa ashtachtampasa.

¹⁹Isus wanimsha yap tsipari shaneera-
na amb naatarangiya. Anush kuseeru,
itsinsaru Apanllee kuk kamanirangiya
tsipareetsi; yuwaa tputs Nowerin-
pur kungush yangarangana anootsi.

²⁰Nowerini yuwapur botee kapungu
tinarangu anpur tputsee waneerangiya.

Apanll kapung kutarangitaa, Yutaritshi-
shee kasachpasinaya, tárangitaa, tputs-
sha kapung ngatarangana.^c Ashirucha,
sinsha kapung sinarangu, machin tputs
wizanllpat washunand tuchip matayaru
tputs botish zaruyarusin, anush kamu-
ngarangana. Apanll tapachindarangiya.

²¹Ashiri na iysha Apanllee kuk mangoon-
kuni, mangeetsini yaramaam nda ngat-
kuni, Apanll iyaatstam tapachindachiya.
Isusumun wamin chumakuni, Noweri-
neetsi tamapari ashiru Apanll iyaatstam
kis napkiya. Isusumun chumakuni nda
minllureemani chumakaniya. Itaru, Apa-

^a 3.10-12 Nishuri yuwartatam Salmo 34.12-16 átu atitamta. ^b 3.14-15 Isáysa 8.13 tsiyatsis
nipta tatsamooru taaritamta. ^c 3.20 Apanll chtarangu 6.2 tsiyatsis nipta tatsamooru
taaritamta.

nlee mangoonkuni, mangeetsini tachingap atuni, chumakaniya. Watam Isus tsiparangu, yusur tamarangu, urutamari iyaa tapachindakuwa. ²² Isus tameeru, Waparip kanindap kárirangiya. Anush Waparpat kizpur kurak taakiya. Apanll wasundurursha, Apanlltam wámach-tash, waanshuchpatatin ichingurusin Isusoo kuk payukanaya. Isus kizpur kurak taakiya. Waparpat wamari kasirsin taakanaya. Ashirucha, Isus waritariya iyaa izuuru tapachindamaama.

4 ¹ Ashiriya, zuwanlee, kiyung kachiykitaateesa, Isusoo kuk sambaytarintspa. Isusumun mangeetsis p'tseerus taangtsa. Isus waanaatsee watsipun nda pachindarangu, tputssha pzkooyarusin, yasinamun tstsaryusin ¿waninll kiyung yacharanganawa? Ashiri siyaa Isusoo chinakus, saanaatstam tsipanis pchindintspa. Kiyungutam kachiychitaatis itaru yuwamand kiyung kachiykis anumand yutaritshishee izuuru kapeetaksa. ² Yutaritshishee kapeetkachus, anumuncha piyari chinat piyari chinat ashcheezis. Uru wachinachtaatis Apanlleetsimari chinatssa. ³ Tputs Apanlee nda mangoonkusin wandaritam mantsir taakana; nda kapeetkana. Sirú siy Apanlee nda yasarangus, ashirangntamsa; wanip yutarit chinarangsa. Saantari maachta Apanlleempaz ashiru tinarangsa. Tinayarus, anootsim ungirtatarangsa apanllputseetsi. Taarasheetsis yutaritaatstaa kis shamangtarsa. Karusarangis. Waawtangat ashirangus nda yutarit warattarsa. Mantsir tsiyatarsa. Tputspatatis yutarit patatarangisa. ¿Wanip yutarit taarangsa? Itaru, natsha nda anoo zandaksa; ngataksa. ⁴ Tputssha siyaa yambiksin, Pza wayani, karuseeni, atusin, siyaa kapung paziksa, watam anungaz na nda zandaksawa. Ngatkachus, ¿Mayaamaja ngatak? siyaa atusina, tsiyantakanaya. Siyaa yutarit ínakana. ⁵ Itaru, ashku anoo waana Apanll wanichiya. Isus yusur kuskachu, tputsee kchita wanichiya; tsipareestam wanichtamtaya. ⁶ Watam tsipareewtam

Isusoo kuk mazaranganawa. Tsipar mazinayarusin, ashpatam Isusoo kuk mangooneersin, Apanllish tachitarangana. Tputtsich ashiritam kiyung kachiyrangitaatssin, wanutsee tsiparangitaa, itaru urutamari Apanllush taachinllinaya. Ashirucha, kiyung kachiykitaateesa, Isusoo kuk izuuru payungtsa; sambaytarintspa atashina.

Na zuwanlee, minootssha nuw siyaa táchintspa, siy Isuschichis saanpata istangtsa tina

⁷ Tsapurunas ichinguru musápa pachtachiya. Isus kayumayanllcha. Musápa kuschiya. Ashiri siyaa mangpitis taangtsa. Apanllpat ipunapzis ashirus taangtsa. ⁸ Saanpatatis uru chinangtsa. Anoo Apanll kizpur zandkiya. Ashkinaareesa, tputsee izuuru chinakus, tputssha siyaa yutarit tsiyatkitaa, itaru siyaa wanasiri tsiyatkus, mapiykus, waani pachtachparee. Ashiriya, shingtsa. Saanpatatis mapiyurus taangtsa. ⁹ Mishat, tputs Isuschich siyash kuskus, ashiriya siyaa martangtsa; pchindintspa. ¹⁰ Apanll iyaam waana wizpuririnee panarangiya iyaanpatatani istamaama. Ashiri Apanlee wizpuririni payukus, ngutari-tis payurintspa. Saanpatatis istangtsa. ¹¹ Apanll shiyaa tayapstampaneemaya wayarangu, ashiriya Apanlee kuk itsinsaru tayapstangcha. Istamapaneemaya shiyaa wayarangu, ashiri shiysha tputsee istangcha. Yuwaamari Apanll siyaa wayarangu anuri shingtsa. Saanpatatis istangtsa. Apanll nuwaam waana wizpuririnee panarangiya istamaama; táyarus, istangtsa. Yaani wizpuririni wanindaja. Apanll Isusumun iyaam waana wizpuririneetsi panakiya; ashiri Apanlee wapari tángtsa. Ashiri saanpata istakchus, urutamari tputs: Shiy Apaa kizpurtishcha. Shiyamari kasiksha: táchinllinapa. Ashiriya, siyaa shingtsa; saanpata istangtsa, nuw siyaa atashina.

¹² Zuwanlee siyaa ksumish chinakina. Ashiriya, zuwanllí mang' mantstapa aturi siyaam yandakina. Natumari

Isusumand kizpur kiyung kachiyaksa. Itaru, punirintspa tina. Mangis kapung mantsarintspa. ¿Mayaama nuwaa ashik? tárintspa. ¹³Isusumand nuwaa ashkanaaya, táyarus, mapiyngtsa. Watam Isus ashirangu, siy ashiritamtis kiyung kachiyaksawa. Ashiri anumand mangis kis shambatangtsa. Ashkinaareesa, Isussha yusur kuskachu, Isusoo pakchus, mangis kis shambatachpasa. ¹⁴Tputs siyaa Isusumand kuk natsakinaari ashiru, Apanll siyaa kis napkiya; istakiya. Apanll Wani mangeetsis tuwasineekpaz ashkiya itsinsaru mangoonamaama. Ashiri zuwanllee, tputs siyaa Isusumand kuk kiyung yachakinaariya, mangiptis taangtsa. Apanll siyaa ksumish china-kiya. ¹⁵Yutaritshishimand siyaa kiyung yachaksin, punimaam waritariya; yutarit taakinaareesa, saana yachatssa. Ashirucha, yutarit taarintspa tina. Tputsee pcharintspa. Sh'chirintspa. Tamapingarintspa. Tputsee ngutis ngichintspa. Anumand siyaa kiyung yachaksin waritariya. Kapung pazimaam taarcha. ¹⁶Itaru, Isusumand siyaa kiyung yachaksin, anumand pazimaam wanindaja. Isusoo pazimaam wanindaja. Ashiri Apanllee kuk kamanimantar shingtsa, watam Isuschichsawa. ¹⁷Na in waneeshish iyaam taartanda. Iy napa Apanlltaatini tiptsirini kiyung kachiykiniya Apanllee mangoonamaama. Itaru, tputs Apanllee kuk ngatkatssin, ¿wanipaja kiyungutam kachiychinllina-ya? ¿Yuwash Apanll uwaam waneekchu anush yapeeja kamungach? ¹⁸Ashiriya, iysha natumasamta kiyung kachiykitaa-tini, itaru Apanll iyaa izuuru ksutkiya. Waanpee iyaa wayachiya. Itaru, tputs Apanllee nda mangoonku, ngatku, kamungumaam wanindaja. Urutamari kiyung kachiychinlliniya. ¹⁹Ashiriya, natumasamaam kiyung kachiykus, Apanllimandpa nuwaa ashkandanaya átus mapiyngtsa, watam siyaa izuuru tapachindachuwa. Ashiri Isusush tachitamaam

ksarintspa. Apanll siyaa tinarangu, ksumish siyaa chinakiya. Ashirucha, Isusumun wamin kiyung kachiykinaareesa, mapiyngtsa; Apanllee kuk ksarintspa atashina.

**Mishat, táchintspa zuwanllee:
Isuschichpatatis ksutamapanireetsis
wachina kuk payungtsa tina**

5 ¹Siyaa wachinaatsis ksutamapanee-tsis táchintspa; wanasiri tputsee tayapstangtsa; wanasiri istangtsa. Nuw ksutamapanpatatini siyaa atina. Napa Apanll nuwaatstam tayapstampaneem inaranguwa. Yuwaa Isusoo kiyung yacharangana anoo nuw parangina sirú-tamasa. Itaru, iysha Isusoo yusur pakchuni, kizpur wamarisha kasiru pangchinipa. Iysha Isuspatatam kizpur taachinipa. Ashiri nuwaa kuki mazinangtsa. ²Natumasamaam Apanll siyaa wachina-waatsis ksutamapaneeem wayarangiya. Ashiri wanasiri napangtsa Apanllchichpatatis tiptsiris. Mangis kis Apanllee kuk tayapstangtsa. ¿Mayaama tputs nuwaa tamundak? tárintspa. ¿Nitaati nuwaa wanasiri tuwapakeeja? tárintspa. Tputsee itsinsaru chinayarus tayapstangtsa. ³Tputsee kapung nambintspa. Tsiyantayarus nambanamb shirintspa. Saana wanasiri taakus, tputsee wanasiritam taamaam yapstangtsa, watam Apanll siyaa ksutamapaneeem wayaranguwa. ⁴Ashiri wanasiri ksutangtsa. Ashkachus, ksutamapansha urkari; ^aIsus yusur kuskachu, urutamari siyaa kis chinachiya. Shiy nuwaa tputsiri wanasiri ksutarangsha. Shiyaa kapung chinaktana; tákchu, urutamari kis Isuspat ipunatssa. Ashiri shingtsa, nuw siyaa ksutamapaneeetsis atashina.

⁵Mishat, siyaa nlluraatsshitis táchintspa; wachinaa kuk mazinangtsa. Wanasiri tuminungtsa. Siyamari kukis kasimaam chinarintspa. Tputs waanaats-tamari chinaku, ¿tamaree Apanll uwa istach? Itaru, nllitaritawaatstaa tputs

^a 5.4 Salmo 23.1 tsiyatsis nipta tatsamooru taaritamta.

kuk mazinakuch, Apanllsha anoo kis napkiya. ⁶Ashiri saanaatstamari chinariintspa. Apanllee kapung chinayarus, kukoo payungtsa. Ashkachus, Apanllsha siyaa kis napku, yuwash zari waritaku anush siyaatstam tputsee ksutamapaneemtam inchintsa. Itaru, natumasamta wachinaa kuk payungtsa, nuw siyaa nlluraatsis tina.

⁷Ashiri na siyaa ichingurus atina; Mangis mantsarintspa. Mangis mantsakinaareesa, punikinaareesa, Apanllee kamaningtsa. Apanllimun mangis tatungtsa. Watam Apanll siyaa ksumish chinakuwa. ⁸Ichingurus mangiptis taangtsa. Paptsa; Yashing' siyaa kaseeyantspa. Yashing' uru tumuz manginshuch tamatarpari ashiru tputsee tachitar ashkiya. Kasipi átu ashkiya. ⁹Ashiri siyaa Yashing' ksirundama átus, Isusumun mangis tatungtsa. Yashing' iyaa Isuschicheetsini ichinguruni uru kiyung yachakiya. Nda minamtaatsiyam tputsee niyrkiya Yashingu. ¹⁰Natumasanaari kiyung kachiykitaateesa, Apanll siyaa izuuru istachiya. Kiyung kachiyeeramchus, Apanll mangeetsis yarchapantsa. Sheerus, Apanllimun kizpur taatssa.

Ashiri anoo chinayarus, sambaytarintspa. ¹¹Apanllcha zuwanllee, wamari kasiriya. Urutamari kasiru taachiya. Ashirucha, sambaytarintspa siyaa atina.

¹²Na zuwanllee, zuwanll Silas nuwaam kirakaa yandamaam istarangu, na pakchim siyaam yandarangtana mangeetsis tuwizpurtamaama. Silsaa Isusumun zuwanlltanicha. Nuwaa kapung istakiya.

Na siyaa nuwaa kuki mbizarintspa. Yuw yandarangi an' Apanlltanda kuku. Apanll siyaa izuuru istap aturi yandayana. Apanll siyaa ksumish chinakiya. Ashiri Apanllimun mangis tatkus, sambaytarintspa, atina.

¹³Isuschich tputs nish Babiloniyash taakana an siyaa chinakanaya; siyaa nda mbizakana. Mishat, Márkosa siyaa kapung chinaktamta. Nuwaana ipari ashiru taakiya Márkosa. ¹⁴Ashiriya, zuwanllee, Isuschichee tputs pakus, istangtsa. Niyrintspa.

Apanll siyaam mangeemis mapiym-mash panachintsa.

[Na wapparee, zuwanllee. Kuki iwatspayana. Watamcha.]